

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

GIÁO TRÌNH

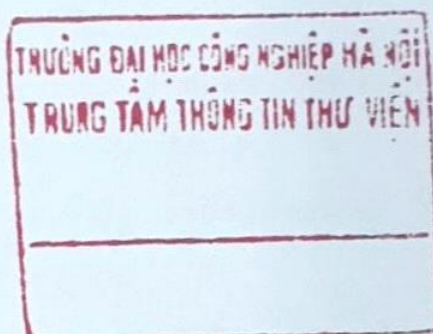
CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

(Dành cho bậc đại học hệ không chuyên lý luận chính trị)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

GIÁO TRÌNH **CHỦ NGHĨA XÃ HỘI** **KHOA HỌC**

(Dành cho bậc đại học hệ không chuyên lý luận chính trị)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT
Hà Nội - 2021

BAN CHỈ ĐẠO BIÊN SOẠN

1. Đồng chí **Phạm Văn Linh**, Phó Trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương, *Trưởng Ban Chỉ đạo*;
2. Đồng chí **Bùi Văn Ga**, Thứ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo, *Phó Trưởng Ban Chỉ đạo*;
3. Đồng chí **Nguyễn Văn Phúc**, Thứ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo, *Phó Trưởng Ban Chỉ đạo*;
4. Đồng chí **Lê Hải An**, Thứ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo, *Phó Trưởng Ban Chỉ đạo*;
5. Đồng chí **Mai Văn Chính**, Ủy viên Trung ương Đảng, Phó Trưởng Ban Tổ chức Trung ương, *Thành viên*;
6. Đồng chí **Nguyễn Trọng Nghĩa**, Ủy viên Trung ương Đảng, Phó Chủ nhiệm Tổng cục Chính trị Quân đội nhân dân Việt Nam, Bộ Quốc phòng, *Thành viên*;
7. Đồng chí **Nguyễn Văn Thành**, Ủy viên Trung ương Đảng, Thứ trưởng Bộ Công an, *Thành viên*;
8. Đồng chí **Triệu Văn Cường**, Thứ trưởng Bộ Nội vụ, *Thành viên*;
9. Đồng chí **Huỳnh Quang Hải**, Thứ trưởng Bộ Tài chính, *Thành viên*;
10. Đồng chí **Nguyễn Tất Giáp**, Phó Giám đốc Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, *Thành viên*;
11. Đồng chí **Phạm Văn Đức**, Phó Chủ tịch Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam, *Thành viên*;
12. Đồng chí **Nguyễn Hồng Minh**, Tổng cục trưởng Tổng cục Dạy nghề, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội, *Thành viên*.

(Theo Quyết định số 165-QĐ/BTGTW ngày 06/6/2016, số 1302-QĐ/BTGTW ngày 05/4/2018, số 1861-QĐ/BTGTW ngày 04/01/2019 của Ban Tuyên giáo Trung ương Đảng)

LỜI GIỚI THIỆU

Thực hiện các nghị quyết của Đảng về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu của thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, ngày 28/3/2014, Ban Bí thư Trung ương Đảng ban hành Kết luận số 94-KL/TW “về việc tiếp tục đổi mới việc học tập lý luận chính trị trong hệ thống giáo dục quốc dân”. Kết luận số 94-KL/TW khẳng định, đổi mới việc học tập (bao gồm cả nội dung, chương trình, phương pháp giảng dạy, xây dựng đội ngũ giáo viên...) lý luận chính trị trong hệ thống giáo dục quốc dân có tầm quan trọng chiến lược; đồng thời yêu cầu đổi mới việc học tập lý luận chính trị trong hệ thống giáo dục quốc dân phải tạo bước tiến mới, có kết quả, chất lượng cao hơn, góp phần làm cho chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối, quan điểm của Đảng giữ vai trò chủ đạo trong đời sống xã hội; bảo đảm thế hệ trẻ Việt Nam luôn trung thành với mục tiêu, lý tưởng của Đảng và với chế độ xã hội chủ nghĩa.

Dưới sự chủ trì của Ban Tuyên giáo Trung ương Đảng, Bộ Giáo dục và Đào tạo, trực tiếp là Ban Chỉ đạo biên soạn chương trình, giáo trình lý luận chính trị, trong những năm qua, việc tổ chức biên soạn bộ giáo trình các môn lý luận chính trị được

thực hiện nghiêm túc, công phu, cẩn trọng với nguyên tắc cần phân định rõ nội dung của từng đối tượng học, từng cấp học, bậc học, tránh trùng lặp, đồng thời bảo đảm tính liên thông. Phương châm của đổi mới việc học tập lý luận chính trị là cùng với đổi mới về nội dung phải đồng thời đổi mới phương pháp giảng dạy và học tập theo hướng sinh động, mềm dẻo, phù hợp với thực tiễn cũng như đối tượng học tập; tạo được sự hứng thú và có trách nhiệm cho người dạy, người học. Đối với sinh viên đại học hệ không chuyên lý luận chính trị, phải xây dựng các bài giảng chung, tổng hợp các vấn đề cơ bản nhất về chủ nghĩa Mác - Lênin, trọng tâm là về chủ nghĩa duy vật biện chứng, chủ nghĩa duy vật lịch sử, gắn với tư tưởng Hồ Chí Minh và chủ trương, đường lối của Đảng. Sinh viên hệ chuyên lý luận chính trị cần học tập các kiến thức sâu rộng, đầy đủ hơn, phù hợp với yêu cầu đào tạo.

Trong quá trình biên soạn, tập thể các tác giả đã kế thừa nội dung các giáo trình do Hội đồng Trung ương chỉ đạo biên soạn giáo trình quốc gia các bộ môn khoa học Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và Bộ Giáo dục và Đào tạo tổ chức biên soạn. Đồng thời, Ban Chỉ đạo, tập thể tác giả đã tiếp thu các ý kiến góp ý của nhiều tập thể cũng như các nhà khoa học, giảng viên các trường đại học trong cả nước. Cho đến nay, về cơ bản bộ giáo trình đã hoàn thành việc biên soạn theo những tiêu chí đề ra. Nhằm cung cấp tài liệu giảng dạy, học tập cho giảng viên, sinh viên bậc đại học của các trường đại học, cao đẳng theo chương trình mới, Bộ Giáo dục và Đào tạo phối hợp với Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật xuất bản bộ giáo trình lý luận chính trị dành cho bậc đại học hệ chuyên và không chuyên lý luận chính trị, gồm 5 môn:

- Giáo trình Triết học Mác - Lênin
- Giáo trình Kinh tế chính trị Mác - Lênin
- Giáo trình Chủ nghĩa xã hội khoa học
- Giáo trình Tư tưởng Hồ Chí Minh
- Giáo trình Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam.

Mặc dù đã có nhiều cố gắng trong quá trình tổ chức biên soạn, tiếp thu các ý kiến góp ý để hoàn thiện bản thảo và xuất bản, song do nhiều lý do chủ quan và khách quan, bộ giáo trình chắc chắn khó tránh khỏi những hạn chế, thiếu sót, cần được tiếp tục bổ sung, chỉnh sửa và cập nhật. Rất mong nhận được các ý kiến góp ý của bạn đọc để bộ giáo trình được hoàn thiện hơn trong những lần xuất bản sau.

Thư góp ý xin gửi về: Vụ Giáo dục đại học, Bộ Giáo dục và Đào tạo, số 35 Đại Cồ Việt, Hà Nội; hoặc Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật, số 6/86 Duy Tân, Cầu Giấy, Hà Nội, Email: suthat@nxbctqg.vn.

Trân trọng giới thiệu bộ giáo trình với đông đảo bạn đọc.

Hà Nội, tháng 6 năm 2021

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

MỤC LỤC

	Trang
Lời giới thiệu	7
Chương 1	
NHẬP MÔN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC	11
A. Mục tiêu	11
B. Nội dung	11
I- Sự ra đời của chủ nghĩa xã hội khoa học	11
II- Các giai đoạn phát triển cơ bản của chủ nghĩa xã hội khoa học	22
III- Đối tượng, phương pháp và ý nghĩa của việc nghiên cứu chủ nghĩa xã hội khoa học	39
C. Câu hỏi ôn tập	49
Chương 2	
SỨ MỆNH LỊCH SỬ CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN	51
A. Mục tiêu	51
B. Nội dung	51
I- Quan điểm cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin về giai cấp công nhân và sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân	52
II- Giai cấp công nhân và việc thực hiện sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân hiện nay	65
III- Sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân Việt Nam	72
C. Câu hỏi ôn tập	84

Chương 3

CHỦ NGHĨA XÃ HỘI VÀ THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

A. Mục tiêu	86
B. Nội dung	86
I- Chủ nghĩa xã hội	86
II- Thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội	104
III- Quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam	109
C. Câu hỏi ôn tập	124

Chương 4

DÂN CHỦ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VÀ NHÀ NƯỚC XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

A. Mục tiêu	125
B. Nội dung	125
I- Dân chủ và dân chủ xã hội chủ nghĩa	125
II- Nhà nước xã hội chủ nghĩa	141
III- Dân chủ xã hội chủ nghĩa và nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam	149
C. Câu hỏi ôn tập	163

Chương 5

CƠ CẤU XÃ HỘI - GIAI CẤP VÀ LIÊN MINH GIAI CẤP, TẦNG LỚP TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

A. Mục tiêu	165
B. Nội dung	165
I- Cơ cấu xã hội - giai cấp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội	165

II- Liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội	173
III- Cơ cấu xã hội - giai cấp và liên minh giai cấp, tầng lớp trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam	177
C. Câu hỏi ôn tập	193

Chương 6

VẤN ĐỀ DÂN TỘC VÀ TÔN GIÁO TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

A. Mục tiêu	195
B. Nội dung	196
I- Dân tộc trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội	196
II- Tôn giáo trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội	214
III- Quan hệ dân tộc và tôn giáo ở Việt Nam	228
C. Câu hỏi ôn tập	237

Chương 7

VẤN ĐỀ GIA ĐÌNH TRONG THỜI KỲ QUÁ ĐỘ LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

A. Mục tiêu	239
B. Nội dung	239
I- Khái niệm, vị trí và chức năng của gia đình	239
II- Cơ sở xây dựng gia đình trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội	250
III- Xây dựng gia đình Việt Nam trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội	257
C. Câu hỏi ôn tập	269
<i>Tài liệu tham khảo</i>	270